

Onderstaande reactie van A. Graf zu Ortenburg op een artikel in NBT nr. 4 ontving de redactie gelijktijdig met het bericht dat de auteur een dag na het posten van zijn bijdrage in zijn slaap was overleden. De heer A. Graf zu Ortenburg was een markante persoonlijkheid in de bosbouwwereld, die tot het laatst betrokken was en bleef. In het volgende nummer van het NBT zal de redactie meer aandacht besteden aan de persoon van Graf zu Ortenburg. In dit nummer willen we u zijn kenmerkende reactie niet onthouden.

Geïntegreerd bosbeheer tussen droom en daad

Het is zeer verhelderend en interessant wat Kees van Vliet en Henk van Blitterswijk schrijven in nr. 4 van het Nederlands Bosbouw Tijdschrift. De wenselijke discussie vindt m.i. goede uitgangspunten daarin. Zal dat leiden naar een breder gedragen visie op de operationele criteria? Dat moeten we nog maar afwachten. Mijns inziens is dat ook niet nodig. Het kan ook al nuttig zijn om de te verwachten gevolgen duidelijk te maken en eventueel op de een of andere manier wat bij te sturen. Ook zou de discussie kunnen bijdragen aan een beter begrip bij de marktpartners (die momenteel zeggen verontrust te zijn).

Vanuit mijn ervaring als voormalige beheerder van bos op een typisch familielandgoed wil ik graag wat aantekeningen maken. Ik denk dat wij een beetje moeten oppassen dat het paard niet achter de wagen komt, ondanks alle goede bedoelingen. Voordat doelpakketten, terreinkenmerken en basisregels aan de orde komen moet eerst de eigenaar (dat kan ook een wethouder, staatssecretaris of voorzitter van een vereniging zijn) het besluit nemen om zijn bos geïntegreerd te beheren (zie verder hieronder). Daarbij komt de zogenaamde "ijzeren wet van de plaatselijke situatie" aan de orde. Die schrijft namelijk voor, hoe ver en hoe snel de integratie kan plaatsvinden. Eén van de voornaamste afwegingen zal de financiële zijn.

Ik ben niet gelukkig met de grote nadruk op terreinkenmerken, doeltypen en dergelijke. Die zijn wel op hun plaats als men "naar output" wil vergoeden. Het is echter niet nodig om de afweging daartoe te beperken. Ik vind dat veel te star en niet in overeenstemming met de dynamiek in de natuur. Veel beter lijkt mij te spreken van ontwikkelingsfasen of typen van een bepaalde bosgemeenschap.

De plaatselijke situatie schrijft namelijk voor hoe de integratie verwezen lijkt kan worden. Denk alleen maar aan klimaatverandering, stikstofneerslag, flora

en faunawet, oneigenlijk gebruik van (waterschaps-)lasten e.d. Dergelijke ontwikkelingen kunnen tot aanpassing dwingen en dan wordt natuurlijk conform de plaatselijke situatie beheer gevoerd. Het resultaat kan een zeer ongelijke vervulling van de doelstelling integratie zijn. Dat is m.i. helemaal geen ramp ook de overheid waarschuwt soms voor "eenheidsworst".

Mijns inziens zou het dan ook een dwaalspoor zijn om te eisen dat de criteria voor het bovengenoemde doelpakket perceelsgewijs gerealiseerd zouden moeten worden. Waar blijft dan de natuurlijke dynamiek? Die kent geen percelen! De natuurlijke dynamiek moet vóór onze kar gespannen worden en niet er achteraan sukkelen.

De integratie, het plan, terreinkenmerken, basisregels zijn middelen en niet het doel. Het doel is een duurzaam bos dat zo veel mogelijk voldoet aan de eisen van de tijd. Dat die sneller veranderen dan de natuur, dat staat vast. Altijd zullen er meer wensen zijn dan mogelijkheden.

Wat mij verder opvalt: de "definitiekwestie" er zou een "scherpere afbakening nodig" zijn. Is dat dan zo nodig? Is het niet wijsheid dat Van der Jagt in zijn definitie niet verder gaat dan wat hij schrijft: "...is er op gericht om in een bos zowel natuur, beleving als houtproductie tot hun recht te laten komen..."? Hij schrijft niet: "...in één bosperceel ...". Hij schrijft niet: "...integraal toe te passen...". Hij schrijft wel: "...integraal verbeteren of daarin een beter evenwicht te brengen."

Wat de terreinkenmerken betreft, heb ik zo mijn ervaringen en die zijn niet erg positief, vooral als men die ook nog perceelsgewijs meent vast te moeten leggen. Zijn wij dan niet een beetje "terug bij af"? Met de auteurs ben ik het wel eens dat plannenmakerij nuttig kan zijn. Het nut daarvan wordt echter beperkt doordat biotische en abiotische condities rondom zo sterk en zo snel veranderen. Het leereffect is vaak theoretisch.

Dat de schaal een discussiepunt vormt is juist, maar het zou "monnikenwerk" zijn om hier orde op zaken te stellen. Door allerlei invloeden krijgen wij op den

---

duur toch weer een mozaïekstructuur. Is het niet wijsheid dat de overheid voor de eerste twee terreinkenmerken van het pluspakket (aandeel inheemse bomen en aandeel gemengd bos) niet voorschrijft dat die perceelsgewijs verwezenlijkt moeten worden?

Wat de aanbevelingen aan het slot betreft, daar ben ik het helemaal mee eens behalve met de eerste: "gebruik de positieve houding in de sector om verdere verbeteringen te realiseren". Daarvoor wil ik waarschuwen. Vooral indien het uitmondt in verder

perfectioneren en bureaucratiseren, zoals meestal. Het bos is geen fabriek en bosbouwers zijn geen robots.

Ook de aan het eind van het artikel geprezen "systematische toepassing" in verband met "een doel of streefbeeld ... als toetsingskader" vind ik niet zinvol, zoals vermoedelijk duidelijk wordt uit het boven geschetste.

A. Graf zu Ortenburg
Kasteel Middachten, 6994 JC De Steeg,
11 oktober 2001